

Sygn. akt II Ca 884/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2015r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący- Sędzia SO Beata Stachowiak

Sędziowie: Sędzia SO Patrycja Gruszczyńska-Michurska

Sędzia SO Piotr Jarmundowicz (spr.)

Protokolant: Elżbieta Biała

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2015r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku M. S.

przy udziale J. S.

o zobowiązanie sprawcy przemocy w rodzinie do opuszczenia mieszkania

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Oławie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Strzelinie

z dnia 26 lutego 2015r.

sygn. akt VI Ns 315/14

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zobowiązać uczestnika postępowania J. S. do opuszczenia lokalu mieszkalnego położonego w (...) oraz zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczynie 160 zł kosztów procesu;

II. zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczynie 100 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Piotr Jarmundowicz SSO Beata Stachowiak SSO Patrycja Gruszczyńska-Michurska

Sygn. akt II Ca 884/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 26 lutego 2015 roku Sąd Rejonowy w Oławie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Strzelinie oddalił wniosek M. S. o zobowiązanie uczestnika postępowania J. S. do opuszczenia lokalu mieszkalnego położonego w (...).

Sąd Rejonowy swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

wnioskodawczynie M. S. i uczestnik J. S. są małżeństwem od 25 stycznia 2003 roku. Posiadają wspólne dziecko, córkę S. urodzoną (...), z którą razem zamieszkują w stanowiącym ich współwłasność domu. Uczestnik postępowania od

wielu lat nadużywa alkoholu, wielokrotnie zachowując się na skutek jego spożycia w sposób agresywny. Pod wpływem alkoholu, J. S. wywoływał awantury, także w obecności małoletniej córki, wyzywał wnioskodawczynię, stosując wobec niej przemoc fizyczną, w postaci ciągnięcia za włosy, szarpania, popychania na ścianę. W 2010 roku uczestnik postępowania pobił wnioskodawczynię. Postępowanie uczestnika budziło strach wnioskodawczynie i małoletniej S.. Z tych powodów, wnioskodawczynie co najmniej kilkakrotnie wzywała policję. Na skutek jednego ze zdarzeń, do którego doszło w dniu 23 czerwca 2014 roku, uczestnik kopnął wnioskodawczynię w plecy po prawej stronie, na skutek czego doszło u wnioskodawczynie do złamania dziesiątego żebra z prawej strony. Wnioskodawczynie obawia się dalszego zamieszkiwania wspólnie z uczestnikiem postępowania, gdyż po spożyciu alkoholu jego zachowanie jest nie do przewidzenia.

W 2010 roku uczestnik postępowania poddał się leczeniu odwykowemu, które nie przyniosło jednak zamierzonego skutku. W 2012 roku po próbie samobójczej uczestnik po raz kolejny poddał się leczeniu odwykowemu ale także to leczenie zakończyło się niepowodzeniem.

W nocy z 27 na 28 lipca 2014 roku uczestnik został zatrzymany przez policję na 48 godzin. Policję wezwała wnioskodawczynie, bowiem przestraszyła się uczestnika, który oblał ją zimną wodą w czasie, kiedy spała. Postanowieniem z dnia 28 lipca 2014 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Strzelinie w sprawie o sygn. akt Ds. 678/14 zastosował wobec uczestnika postępowania, podejrzanego o czyn z art. 207 § 1 k.k. środek zapobiegawczy w postaci dozoru policji i zobowiązania do stawiennictwa dwa razy w tygodniu w Komendzie Powiatowej Policji w S.; obowiązku opuszczenia do 29 lipca 2014 roku budynku mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną w Gościęcicach (...) i zakazu zbliżania się i kontaktowania z pokrzywdzonymi: M. i S. S.. W dniu 27 lipca 2014 roku rodzinie założono Niebieską Kartę.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył, że wniosek M. S. nie zasługiwał na uwzględnienie.

Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie na art. 11 a ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005.180.1493. ze zm., dalej jako ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) na podstawie którego jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania. Na samym początku swoich rozważań, Sąd Rejonowy dokonał wyjaśnienia pojawiających się na gruncie przywołanej normy pojęć. Sąd podkreślił, iż członkiem rodziny w rozumieniu w/w ustawy jest osoba najbliższa co wynika z dyspozycji art. 115 § 11 kodeksu karnego, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca (art. 2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). Jak wskazał Sąd I instancji, nie jest to więc jedynie małżonek, lecz także – przykładowo – osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, jak również wstępny lub zstępny i inne osoby najbliższe w rozumieniu przepisów kodeksu karnego oraz inne osoby wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące. Sąd I instancji poddał również analizie zagadnienie zachowania członka rodziny polegającego na stosowaniu przemocy w rodzinie, które czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, a stanowiące przesłankę zastosowania w konkretnej sprawie przepisu art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Sąd Rejonowy uznał, że żądanie zobowiązania przez sąd danej osoby do opuszczenia mieszkania przysługuje osobie dotkniętej przemocą w rodzinie niezależnie od tego, czy sprawcy tej przemocy można zarzucić popełnienie przestępstwa. Samo zaś sformułowanie „przemoc w rodzinie” winno być rozumiane w oparciu o definicję ustawową, zawartą w art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, którą to definicję Sąd przytoczył w uzasadnieniu wyroku, bez odnoszenia tych zachowań do znamion czynów zabronionych, określonych przykładowo w art. 207 k.k. lub 217 k.k.

Na tej podstawie, mając na uwadze realia ustalonego stanu faktycznego, Sąd Rejonowy uznał, że w niniejszej sprawie nie ma zastosowania przepis art. 11 a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Sąd wskazał, że od daty 28 lipca 2014 roku, czyli od momentu wydania orzeczenia w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego dotyczącego obowiązku opuszczenia domu zajmowanego wspólnie z wnioskodawczynią i córką stron oraz zakazu zbliżania się i kontaktowania z wnioskodawczynią i córką stron, uczestnik nie mieszka we wspólnym domu. Od

wskazanej dacie, nie doszło również do żadnych aktów przemocy ze strony uczestnika. Sąd wskazał, że podane przez wnioskodawczynię, obarczoną na mocy przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ciężarem dowodowym w tym względzie, przykłady znęcania się nad nią przez uczestnika miały miejsce przed dniem 28 lipca 2014 roku. Zaistnienie zaś takich okoliczności nie zostało obecnie wykazane. Jak wskazał Sąd Rejonowy, w związku z zastosowaniem środka zapobiegawczego wobec uczestnika w postępowaniu o sygn. akt Ds. 678/14, nie istnieje obecnie potrzeba odseparowania uczestnika od wnioskodawczyny, powyższe bowiem już nastąpiło.

Z tego względu, jak ocenił Sąd Rejonowy brak było podstaw, aby orzec na podstawie art. 11 a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie o nakazie opuszczenia przez uczestnika domu w (...), skoro faktycznie on tam nie mieszka. Zgodnie zaś z art. 316 § 1 k.p.c w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok (postanowienie co do istoty w postępowaniu nieprocesowym), biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy.

Sąd Rejonowy wskazał również, że w dacie zamknięcia rozprawy nie można było uznać, że uczestnik stosuje względem wnioskodawczyny przemoc, choć niewątpliwie takie incydenty miały miejsce w przeszłości. W ocenie Sądu I instancji przepis art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dał narzędzie szybkiej reakcji wobec osób, które faktycznie mieszkają z tymi, wobec których stosują przemoc, nie może natomiast służyć do regulowania stosunków na przyszłość lub też w sytuacji, gdy mieszkaniem domu przewiduje stan przemocy wobec swojej osoby ze strony kogoś kto z nim faktycznie nie mieszka.

Apelację od powyższego postanowienia złożyła wnioskodawczyna, skarżąc przedmiotowe orzeczenie w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprzez przyjęcie, że skoro w dacie wyrokowania uczestnik nie zamieszkuje we wspólnym mieszkaniu stron – bowiem wobec niego Prokuratura Rejonowa w Strzelinie zastosowała środek zapobiegawczy w postaci obowiązku opuszczenia od dnia 29 lipca 2014 r. budynku mieszkalnego zajmowanego wspólnie z wnioskodawczynią oraz zakazu zbliżania się i kontaktowania z wnioskodawczynią i córką stron (pokrzywdzonymi w postępowaniu karnym) – to brak jest podstaw, aby orzec o nakazie opuszczenia przez uczestnika domu w Gościęcicach.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i zobowiązanie uczestnika postępowania J. S. do opuszczenia budynku mieszkalnego oraz orzeczenie o kosztach postępowania za obie instancje w tym o kosztach zastępstwa procesowego według norm.

W uzasadnieniu wniesionej apelacji, uczestniczka wskazała, że w jej ocenie Sąd nieprawidłowo zinterpretował i zastosował art. 11 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przyjmując, że wyrażone w tym przepisie sformułowanie „wspólnie zajmującego mieszkanie” dotyczy członka rodziny, obowiązane do wspólnego przebywania w mieszkaniu w myśl art. 58 § 2 k.r.o. Zdaniem skarżącej pojęcie to natomiast obejmuje jedynie osobę, która swoim zachowaniem czyni szczególnie uciążliwym „wspólne zamieszkiwanie”, zaś samo zobowiązanie do opuszczenia mieszkania nie jest eksmisją. Nadto wnioskodawczyna podkreśliła, że choć uczestnik obecnie nie mieszka we wspólnym domu okoliczność ta wynika z zastosowanego środka zapobiegawczego, który ma charakter czasowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wywiedziona przez wnioskodawczynię zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności, Sąd Okręgowy pragnie wskazać, że jako sąd merytoryczny jest obowiązany do ustalenia całokształtu stanu faktycznego w sprawie i przedstawienia rozważań w tym zakresie, po dokonaniu samodzielnej i swobodnej oceny zebranego materiału. Jednocześnie w sytuacji, gdy sąd podziela ustalenia sądu pierwszej instancji, może ograniczyć się do stwierdzenia, że uznaje je za własne, bowiem nie istnieje potrzeba ich szczegółowego przytaczania. Wskazana sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie, bowiem Sąd Rejonowy dokonał drobiazgowego i zupełnego przedstawienia realiów analizowanego stanu faktycznego. Nie był on również kwestionowany przez wnioskodawczynię w postaci odpowiedniego zarzutu. Także rezultaty powołanego przez

apelującą i przeprowadzonego w II instancji dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii wykonanej na potrzeby postępowania sądowego o sygn. akt. XIII RC 1746/14, potwierdziły słuszność przedstawionych przez Sąd I instancji rozważań w tym zakresie. Z uwagi na powyższe, Sąd Odwoławczy zaakceptował dokonane przez Sąd ustalenia stanu faktycznego, jako odzwierciedlające treść zgromadzonych w sprawie dowodów i tym samym przyjął je za własne.

Skarżąca podniosła w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego w postaci pogwałcenia normy art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W myśl ust. 1 wskazanego przepisu jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania. Sąd Rejonowy słusznie i obszernie wskazał w rozważaniach prawnych, że uczestnik postępowania jest członkiem rodziny wnioskodawczyni stosującym wobec niej przemoc, co powoduje, że swoim zachowaniem spełnia on wskazane przesłanki powyższego przepisu. Z uwagi na to, Sąd Odwoławczy nie będzie się odnosił do kwestii rozumienia tych zagadnień, uznając je za niesporne. Sąd I instancji natomiast mylnie przyjął, iż norma art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nie będzie miała zastosowania w analizowanej sprawie ze względu na aktualne nieprzebywanie uczestnika w mieszkaniu. Istotnie, literalne brzmienie art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje na wymóg „wspólnego zamieszkiwania” osób, co należy interpretować jako konieczność ich aktualnego (tzn. na dzień wydawania orzeczenia) przebywania w danym lokalu, choć z intencją stałego tam pobytu, nie tylko okazjonalnych odwiedzin. Jednocześnie tymczasowe opuszczenie mieszkania przez jego lokatora w związku z koniecznością zrealizowania pewnego obowiązku, bądź na skutek zaistnienia określonej okoliczności stanu faktycznego nie świadczy o wyprowadzeniu się przez niego z mieszkania na stałe. O tym decyduje bowiem wola danej osoba – w odpowiedni sposób zmanifestowana, bądź nałożony na lokatora obowiązek natury prawnej, obligujący go do opuszczenia miejsca zamieszkania na dany okres, charakteryzujący się trwałością jego zastosowania. Należy mieć także na względzie funkcjonalne znaczenie normy z art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz istotę całego aktu prawnego w jakim jest ona zawarta. Przepisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mają na celu odizolowanie osób doznających przemocy fizycznej lub psychicznej od członków rodziny, którzy dopuszczają się wobec nich niedopuszczalnego zachowania, także przeciwdziałanie sytuacjom, w którym ofiary przemocy na skutek postępowania sprawcy są zmuszone do ucieczki, opuszczenia mieszkania stanowiącego ich jedyne miejsce zamieszkania. Z tego względu, mając na uwadze trudną sytuację poszkodowanych, nie należy dokonywać restrykcyjnej recepcji wskazanych przepisów, każdorazowo uwzględniając słuszny interes tych osób oraz wając go z potrzebą ochrony innych wartości takich jak prawo własności oraz prawo do nieograniczonego dysponowania swoim prawem podmiotowym.

W realiach niniejszej sprawy wobec uczestnika postępowania został orzeczony przez Prokuratora środek zapobiegawczy w postaci dozoru policji i zobowiązania do stawiennictwa dwa razy w tygodniu w Komendzie Powiatowej Policji w S. oraz obowiązek opuszczenia do 29 lipca 2014 roku budynku mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzoną w (...) i zakaz zbliżania się i kontaktowania z pokrzywdzonymi: M. i S. S., a to w związku z prowadzonym przeciwko uczestnikowi podejrzanemu o popełnienie czynów z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k., postępowaniem. Środek ten, orzekany na podstawie art. 275 i 275 a kodeksu postępowania karnego jest stosowany w postępowaniu przygotowawczym przez prokuratora z urzędu lub na wniosek policji na okres 3 miesięcy, zaś sąd pierwszej instancji może na wniosek prokuratora, przedłużyć jego stosowanie na dalsze okresy, nie dłużej jednak niż na 3 miesiące. Także w toku postępowania rozpoznawczego, decyzja sądu karnego w tym zakresie ma charakter jedynie tymczasowy zaś przesądzające znaczenie nabiera dopiero wyrok karny, ostatecznie rozstrzygający rzeczoną kwestię. Z uwagi na powyższe, należy wskazać, że nie można traktować wydanego w postępowaniu karnym środka zapobiegawczego jako mającego charakter ostateczny i trwały oraz decydującego o sytuacji faktycznej uczestnika w sposób permanentny i na przyszłość. Jak słusznie wskazała apelująca, jest to jedynie postać tymczasowego uregulowania wzajemnych stosunków stron, natomiast decyzja ta nie przesądza o ich dalszych relacjach, szczególnie, że uczestnik postępowania wyraził chęć powrotu do wspólnego mieszkania, tym samym nie deklarując zamiaru opuszczenia stanowiącego jego współwłasność domu na stałe. Jak wynika natomiast z przedłożonego przez stronę dowodu z opinii biegłego psychologa, osoba uczestnika, choć obecnie nie mieszkającego z wnioskodawczynią, w dalszym ciągu wywiera destrukcyjny wpływ na życie wnioskodawczyni i małoletniej córki S.. Wnioski ze sporządzonej

opinii wskazują na to, że uczestnik postępowania codziennie jest pod wpływem alkoholu, borykając się z chorobą alkoholową, natomiast wnioskodawczyni wraz z córką winny udać się na terapię dla żon alkoholików, ofiar przemocy. Na tej podstawie należy przypuszczać, że powrót uczestnika do zajmowanego wspólnie przez strony lokalu może na nowo przyczynić się do destabilizacji życia wnioskodawczyni i jej córki, zaś uczestnik będzie ponawiał akty przemocy stosowane w przeszłości wobec M. S., szczególnie, że tego typu zachowanie przejawiał pod wpływem alkoholu, którego nie zaprzestał spożywania. Z tego względu, mając na uwadze konieczność zapewnienia wnioskodawczyni w myśl przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ochrony oraz mając na względzie jedynie tymczasowe opuszczenie wspólnego lokalu przez uczestnika, Sąd Okręgowy postanowił uwzględnić interes wnioskodawczyni. Jednocześnie, zgodnie z ust.2 art. 11 a ustawy, wydane postanowienie może być zmienione lub uchylone w razie zmiany okoliczności. W sytuacji więc zaprzestania spożywania alkoholu przez uczestnika, oraz zmiany jego zachowania, możliwym będzie powrót uczestnika do przedmiotowego mieszkania.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Okręgowy działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt. I sentencji wyroku, zmieniając zaskarżone postanowienie w ten sposób, że postanowił zobowiązać uczestnika postępowania J. S. do opuszczenia lokalu mieszkalnego położonego w (...) oraz zasądził na rzecz wnioskodawczyni 160 złotych tytułem kosztów procesu.

Orzeczenie w zakresie zmiany kosztów postępowania jest konsekwencją zmiany w przedmiocie merytorycznej części postanowienia i odpowiedniego wniosku apelującej w tym względzie.

Orzeczenie o kosztach postępowania, Sąd Okręgowy oparł na dyspozycji art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., w myśl którego jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika.

W niniejszej sprawie, strony domagały się od Sądu odmiennych rozstrzygnięć, z tego względu należało przyjąć o sprzeczności ich interesów i w związku z tym, iż uwzględnione zostało żądanie wnioskodawczyni, Sąd Odwoławczy postanowił zasądzić na jej rzecz kwotę 100 złotych, poniesionych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, która to kwota stanowi wynagrodzenie należne pełnomocnikowi wnioskodawczyni w myśl przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu – (§ 10 ust. 1 pkt. 3 w związku z § 12 ust. 1 pkt. 1) oraz uiszczona opłata sądowa od apelacji (40 zł).

SSO Piotr Jarmundowicz SSO Beata Stachowiak SSO Patrycja Gruszczyńska - Michurska